

Iniciativa Essencial

Añadiendo valor a la práctica clínica

Johanna Caro Mendivelso

Agencia de Calidad y Evaluación Sanitarias de Cataluña (AQuAS)

- AQuAS es un **organismo público del Departamento de Salud** de la **Generalitat de Cataluña**
- AQuAS tiene la misión de generar conocimiento fiable y relevante, a través de **la evaluación y el análisis de datos**, para la toma de decisiones
- La misión es transferir **la evidencia científica a la práctica**

Qué es la iniciativa Essencial?

- Iniciativa liderada desde AQuAS que inicio en el año 2013
- Apoyo del **Departamento de Salud y la Academia de Ciencias Médicas**
- El objetivo es mejorar la calidad de la atención sanitaria a partir de **la identificación de prácticas clínicas de poco valor (PCPV)** y la elaboración de recomendaciones para evitarlas
- Las recomendaciones son documentos de **transferencia de conocimiento**, donde se resume la evidencia científica de mayor calidad y actualidad posibles
- Fomenta el cambio en la práctica clínica **implementando las recomendaciones para profesionales sanitarios** y los recursos para los **pacientes**

¿Qué son las prácticas clínicas de poco valor?

Las prácticas clínicas de poco valor son aquellas que no aportan beneficios para la salud, bien sea por la falta de eficacia o por los potenciales riesgos asociados
Son **potencialmente evitables**

No hay evidencia suficiente (eficacia / efectividad / validez diagnóstica no demostrada)

No es efectiva (existe evidencia de que la intervención no aporta valor)

Los riesgos superan a los beneficios

Hay otras alternativas de efectividad similar y con mayor coste

Antibióticos y otitis media aguda leve en niños y niñas: La conducta expectante o *watchful waiting* y el tratamiento de la otalgia conforman el manejo más adecuado, permitiendo la reducción del uso de antibióticos con resultados en salud similares.

Catéter venoso periférico innecesario: Mantener insertados CVP que no se utilizan aumenta el riesgo de sufrir complicaciones potencialmente evitables como infecciones locales, bacteriemias o flebitis.

Iniciativa Essencial

Identificación de
prácticas clínicas de
poco valor

Elaboración
recomendaciones
profesionales y
pacientes

Desimplementación
de PCPV y evaluación

Comunicación y
difusión

¿Cómo se identifican las prácticas clínicas de poco valor?

Proceso participativo para la selección de nuevas recomendaciones Esencial

 Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

Consell Consultiu de
Pacients
de Catalunya

 CatSalut

¿Cómo se priorizan las prácticas clínicas de poco valor?

Criterios de priorización

- ✓ Frecuencia de uso, prácticas rutinarias
- ✓ Evidencia científica robusta
- ✓ Daños
- ✓ Beneficios en salud
- ✓ Impacto en la población
- ✓ Aceptabilidad
- ✓ Factibilidad

Recomendaciones Essencial

Recomendaciones profesionales publicadas:

93 nuevas recomendaciones y se hacen actualizaciones de las más antiguas

Recomendaciones pacientes publicadas:

31 recomendaciones

Recomanació Essencial

Alegrat valor a la pràctica clínica

Infeccions del tracte urinari en infants i antibiòtics

En infants amb simptomatologia suggestiva d'una infecció del tracte urinari, no es recomana iniciar el tractament amb antibiòtics sense una orientació diagnòstica de certesa.

Octubre 2022

- L'orientació diagnòstica de certesa de la infecció del tracte urinari (ITU) es basa en la presència d'una simptomatologia compatible i el resultat patològic en l'anàlisi d'orina.
- L'ús empíric d'antibiòtics sense una orientació diagnòstica de certesa no està justificat i contribueix a l'aparició d'esdeveniments adversos i un augment de resistències antimicrobianes.
- A Catalunya, entre juny de 2021 i maig de 2022, consta la realització d'una prova diagnòstica com un sediment d'orina i/o un urocultiu en el 50,4% dels casos d'ITU en pediatria.

Quina és la pràctica clínica de poc valor i per què?

La infecció del tracte urinari (ITU) és una patologia que pot afectar pacients pediàtrics de qualsevol edat. L'atenció d'aquests pacients afecta als diferents àmbits assistencials, tant a la assistència primària com a l'hospitalària¹⁻³.

En població pediàtrica amb ITU, l'ús empíric d'antibiòtics sense una orientació diagnòstica de certesa no està justificat, i es considera una pràctica clínica de poc valor perquè contribueix a l'aparició indesitjada d'efectes adversos i, especialment, a un augment de resistències antimicrobianes²⁻⁹.

Què diu l'evidència sobre la pràctica clínica de poc valor?

El diagnòstic de certesa d'ITU en infants per iniciar el tractament antibiòtic es basa en la presència d'una simptomatologia compatible, juntament amb la correcta interpretació del resultat de l'anàlisi d'orina (lites reactives i sediment d'orina: esterasa leucocitària / leucocitària i/o nitrítis positius)^{1-3,5-12}. A més, és important enviar una mostra d'orina per a que se'n faci un urocultiu^{1-9,11-13}.

La presentació clínica depèn de l'edat: en els infants en fase preverbal els símptomes són molt inespecífics (essent els més comuns: febre, vòmits, letàrgia, iritabilitat). D'altra banda, els infants majors de 2 anys acostumen a referir disúria, una freqüència miccional alterada, o dolor abdominal o al flanc^{2,3,8,9,17}.

La confirmació es farà amb l'urocultiu positiu amb un recompte $\geq 10^5$ UFC/mL en mostres recollides per micció espontània, o bé entre UFC $\geq 10^3$ - 2×10^4 o $\geq 5 \times 10^4$ UFC/mL¹³ en mostres obtingudes per cateterisme vesical, d'un únic microorganisme. En les mostres obtingudes mitjançant punció suprapúbica en nens i lactants petits, s'accepta positiu qualsevol recompte de bacteris.

Per tant, és important tenir un diagnòstic de certesa d'ITU en els infants abans de prescriure antibiòtics, per evitar que nens sans rebin un tractament innecessari^{2,3,8,9,11-14}.

Para profesionales sanitarios

RECOMANACIÓ PER A PACIENTS

ANSIETAT I TRACTAMENT PERLLONGAT AMB BENZODIAZEPINES

⚠️ En persones amb trastorns d'ansietat, no es recomana fer tractaments amb benzodiazepines durant més d'un mes.

Què és l'ansietat?

L'ansietat és un dels problemes de salut mental més freqüents a Catalunya: segons l'Enquesta de salut de Catalunya de 2021, un 21,3% de les dones i un 11% dels homes descriuen tenir problemes d'ansietat. Sol ser una reacció a la por davant d'una situació real, recordada o imaginada. Quan l'ansietat desencadena reaccions físiques intenses o que perduren en el temps, causen patiment i empobreixen la qualitat de vida.

Per què no s'hauria de donar benzodiazepines durant més d'un mes?

Dins dels medicaments anomenats benzodiazepines, hi ha un grup que serveix per tractar l'ansietat (com el diazepam, l'alprazolam o el lorazepam).

Les benzodiazepines tenen un seguit d'efectes com la tolerància (necessitar més quantitat per notar el mateix efecte), dependència (la persona té el desig de continuar prenent la benzodiazepina, i pot experimentar nerviosisme quan no en té) i abús (necessitat imperiosa de prendre la benzodiazepina, tot i els danys que li causa). A més, es poden presentar altres efectes adversos com cansament, somnolència, descoordinació en els moviments, alteracions de la memòria o la parla i debilitat.

És per aquests motius que s'haurien de provar primer altres opcions terapèutiques, com el tractament psicològic o grupal, o la utilització d'altres medicaments, i que les benzodiazepines s'haurien de prendre en determinats casos, de manera puntual i no prolongar el seu ús més enllà d'un mes.

Informació complementària

- Essencial identifica pràctiques clíniques de poc valor i promou recomanacions per tal d'evitar-ne la realització.
- Aquesta recomanació es fonamenta en l'evidència científica i s'ha elaborat amb el suport d'els Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària, el Programa d'Harmonització Farmacoterapèutica del Servei Català de la Salut, i el Consell Consultiu de Pacients de Catalunya.
- Per més informació visiteu el web Essencial <http://essencialsalut.gencat.cat> o adreceu-vos al telèfon 061 CatSalut Respon.

Aquesta fitxa és una recomanació adreçada a la ciutadania per a l'ajuda en la presa de decisions en l'atenció sanitària. No és de compliment obligat ni substitueix el judici clínic del personal sanitari.

Para pacientes / ciudadanía

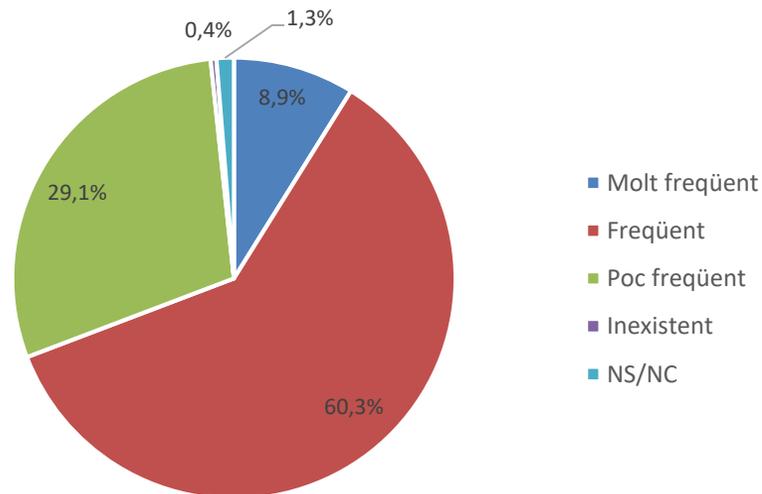
Generalitat de Catalunya

<https://essencialsalut.gencat.cat/ca/recomanacions/>

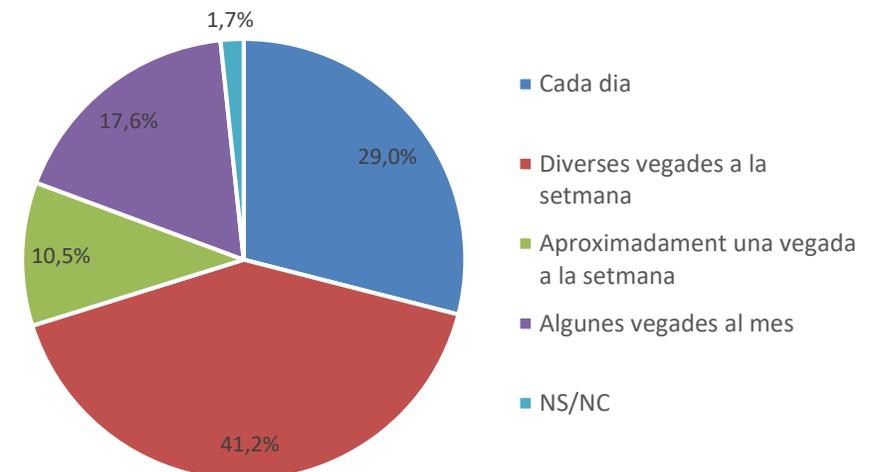
¿Cuál es la magnitud de la atención sanitaria potencialmente innecesaria en nuestro entorno?

<https://blog.aguas.cat/2016/05/19/practiques-cliniques-poc-valor-metges-opinen/>

El **66,9%** de los profesionales constata que las prácticas clínicas de poco valor son **frecuentes o muy frecuentes**.

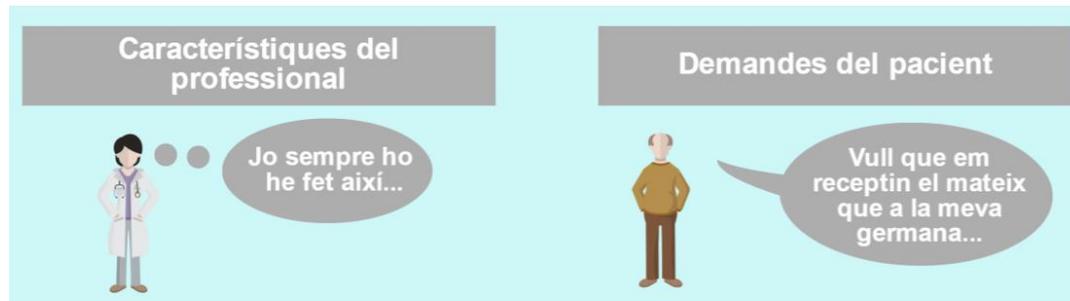

El **80,7%** de los profesionales se encuentra en una situación de tomar una decisión sobre una práctica clínica de poco valor **al menos una vez a la semana**.

¿Por qué motivos se produce la atención de poco valor en nuestro entorno?

✓ Personas

✓ Profesionales

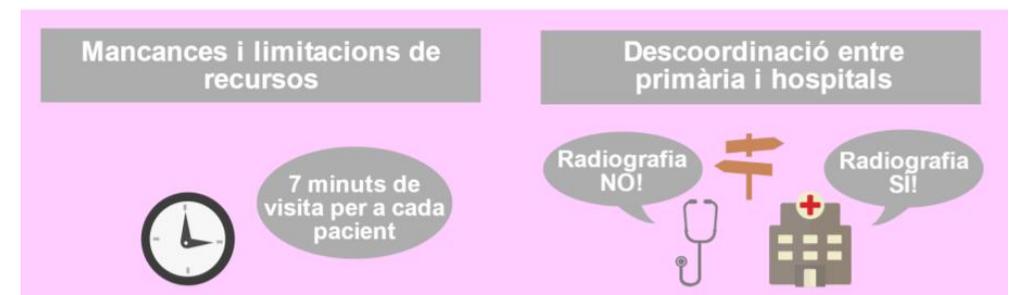
Grupo focal, encuestas, *brainstorming*

Líderes clínicos; médicos/as de familia, pediatria, enfermería

✓ Sociedad

✓ Organización

Proceso de desimplementación

Líder clínico/a

Plan de acción del equipo de AP

Seguimiento y *feedback* mensual

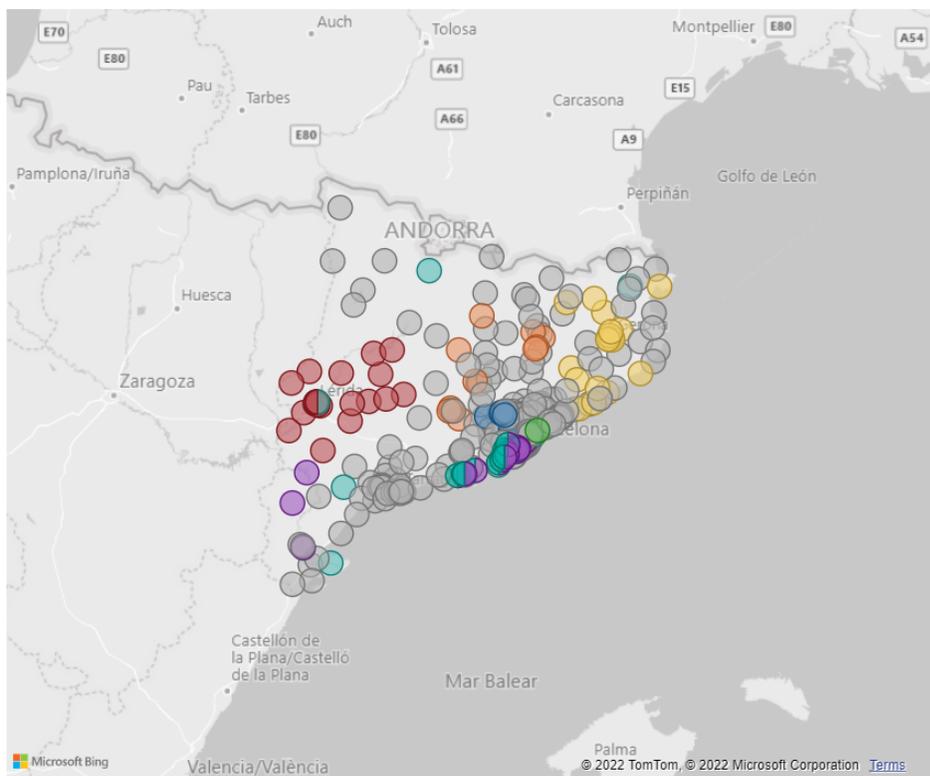
Evaluación antes-después sin grupo control (18-24 meses)

Colaboración, comunicación y transparencia

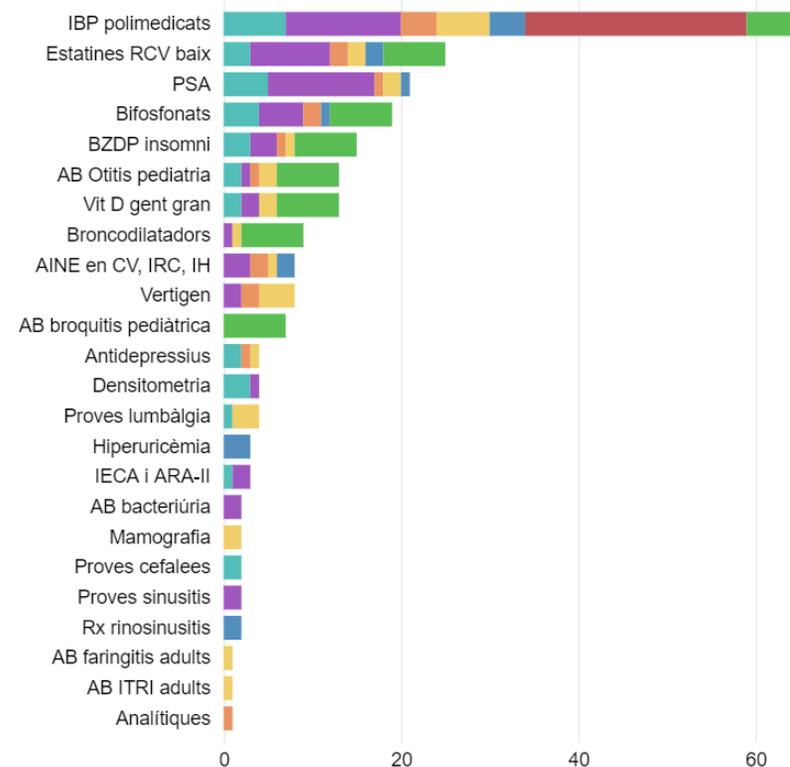

¿Cómo se desimplementaron las PCPV en Cataluña?

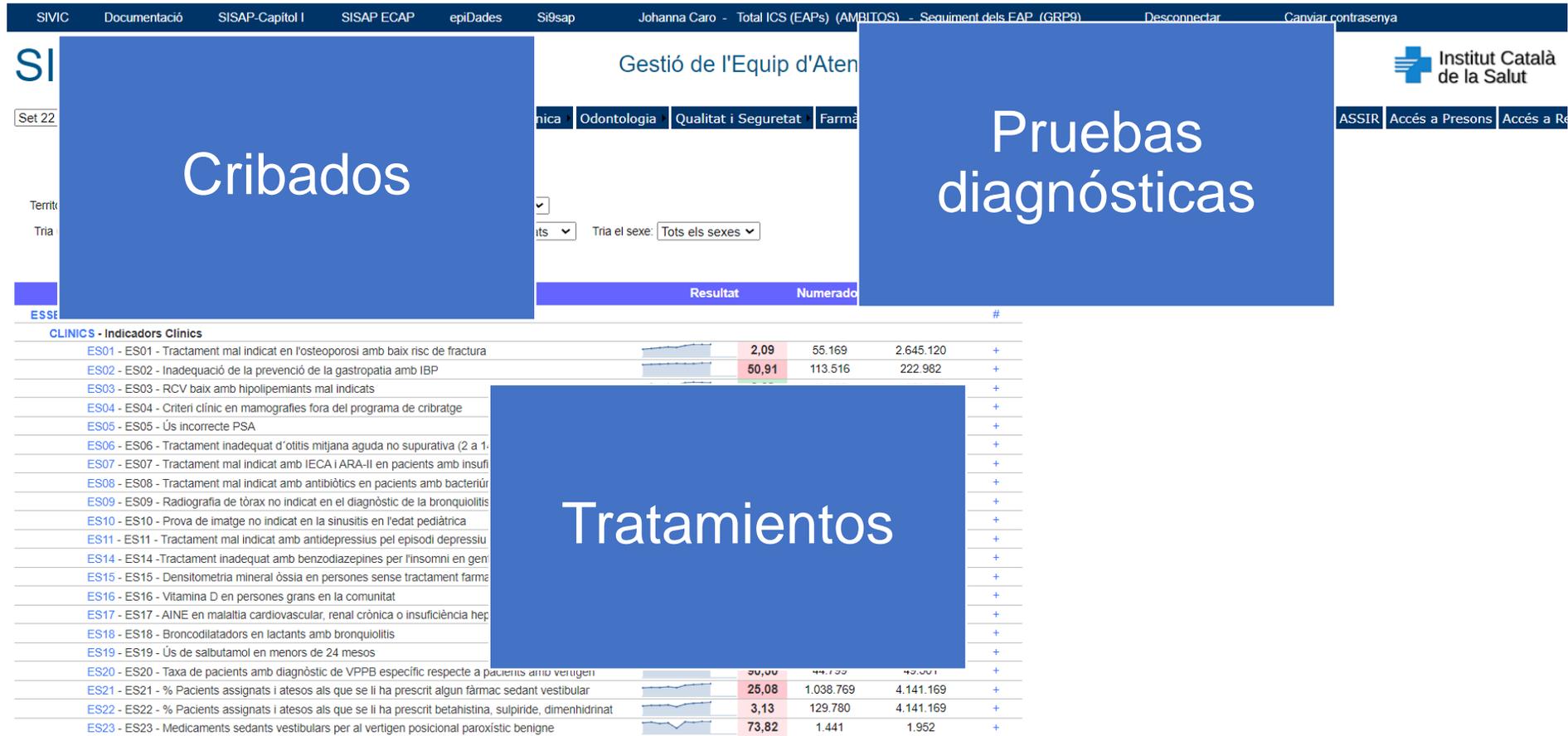
LOCALITZACIÓ DELS EQUIPS

RECOMANACIONS SELECCIONADES

¿Cómo se desimplementaron las PCPV en Cataluña?

The screenshot shows the SISAP system interface with several blue overlays highlighting key areas:

- Cribados** (Screening): Located on the left side of the interface.
- Pruebas diagnósticas** (Diagnostic tests): Located on the right side of the interface.
- Tratamientos** (Treatments): A large overlay covering the bottom half of the table.

The table below lists the clinical indicators (CLINICS - Indicadors Clínics) with their corresponding values:

ES	Descripció	Resultat	Numerador	Denominador	#
ES01	ES01 - Tractament mal indicat en l'osteoporosi amb baix risc de fractura	2,09	55.169	2.645.120	+
ES02	ES02 - Inadequació de la prevenció de la gastropatia amb IBP	50,91	113.516	222.982	+
ES03	ES03 - RCV baix amb hipolipemiants mal indicats				+
ES04	ES04 - Criteri clínic en mamografies fora del programa de cribratge				+
ES05	ES05 - Ús incorrecte PSA				+
ES06	ES06 - Tractament inadequat d'otitis mitjana aguda no supurativa (2 a 1				+
ES07	ES07 - Tractament mal indicat amb IECA i ARA-II en pacients amb insufi				+
ES08	ES08 - Tractament mal indicat amb antibiòtics en pacients amb bacteriúr				+
ES09	ES09 - Radiografia de tòrax no indicat en el diagnòstic de la bronquiollitis				+
ES10	ES10 - Prova de imatge no indicat en la sinusitis en l'edat pediàtrica				+
ES11	ES11 - Tractament mal indicat amb antidepressius pel episodi depressiu				+
ES14	ES14 - Tractament inadequat amb benzodiazepines per l'insomni en gen				+
ES15	ES15 - Densitometria mineral òssia en persones sense tractament farm				+
ES16	ES16 - Vitamina D en persones grans en la comunitat				+
ES17	ES17 - AINE en malaltia cardiovascular, renal crònica o insuficiència hep				+
ES18	ES18 - Broncodilatadors en lactants amb bronquiollitis				+
ES19	ES19 - Ús de salbutamol en menors de 24 mesos				+
ES20	ES20 - Taxa de pacients amb diagnòstic de VPPB específic respecte a pacients amb vertigen	50,00	44.139	45.001	+
ES21	ES21 - % Pacients assignats i atesos als que se li ha prescrit algun fàrmac sedant vestibular	25,08	1.038.769	4.141.169	+
ES22	ES22 - % Pacients assignats i atesos als que se li ha prescrit betahistina, sulpiride, dimenhidrinat	3,13	129.780	4.141.169	+
ES23	ES23 - Medicaments sedants vestibulars per al vertigen posicional paroxístic benigne	73,82	1.441	1.952	+

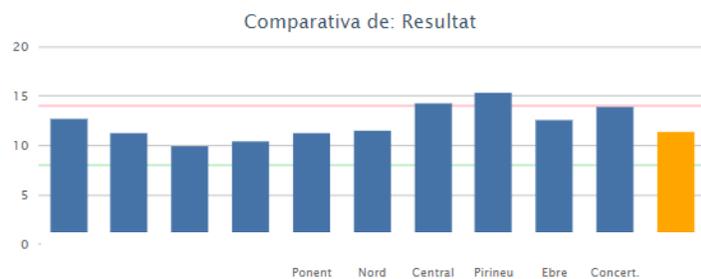
¿Cómo se desimplementaron las PCPV en Cataluña?

Detall de l'indicador: ES05 - ES05 - Ús incorrecte PSA
No institucionalitzats i Atesos / Totes les edats (grups 5 anys)
Total ICS (EAPs)

Àmbits

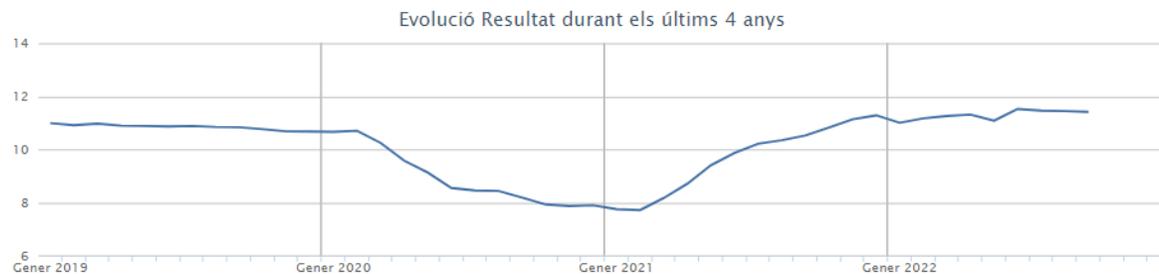
Definició UMI

Meta mínima: 14.22 Meta màxima: 8.44

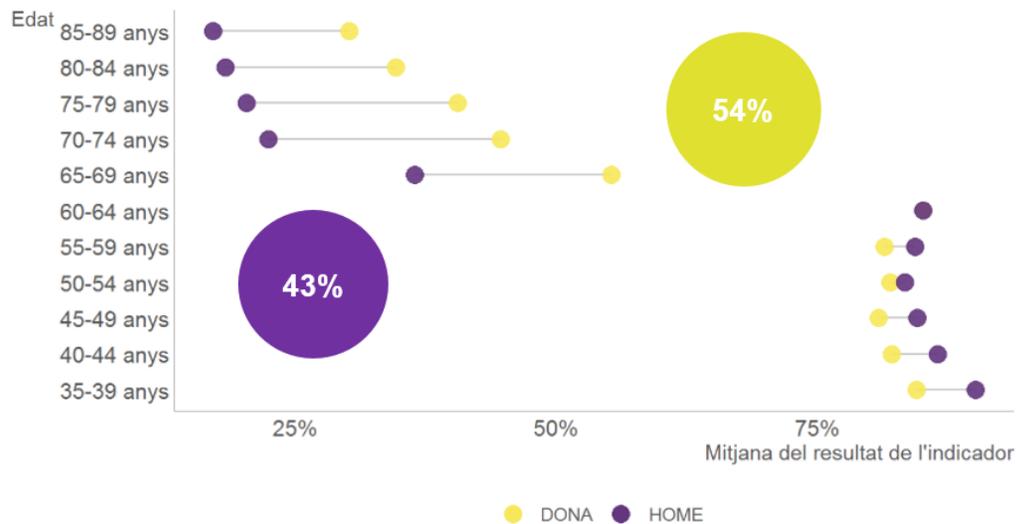
Període	Resultat	Numerador	Denominador
Set 2022 pres.	11.41	70.759	620.004
Ag 2022 pres.	11.44	70.881	619.793
Jul 2022 pres.	11.46	70.975	619.556
Juny 2022 pres.	11.52	71.508	620.683
Maig 2022 pres.	11.08	68.977	622.590
Abr 2022 pres.	11.31	70.651	624.865
Març 2022 pres.	11.26	70.475	625.826
Febr 2022 pres.	11.17	69.870	625.427
Gen 2022 pres.	11	68.823	625.537

Tria una dada:

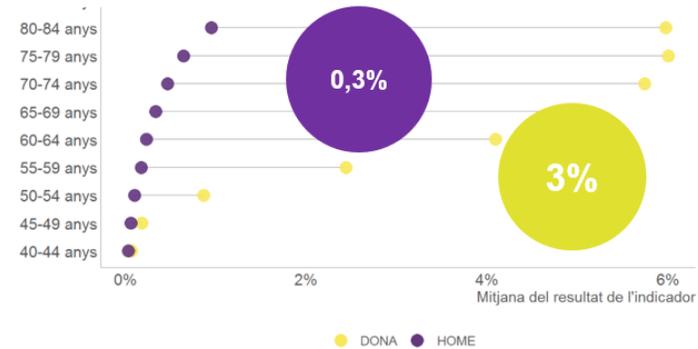

Diferencias en los resultados de indicadores de calidad asistencial en función del género

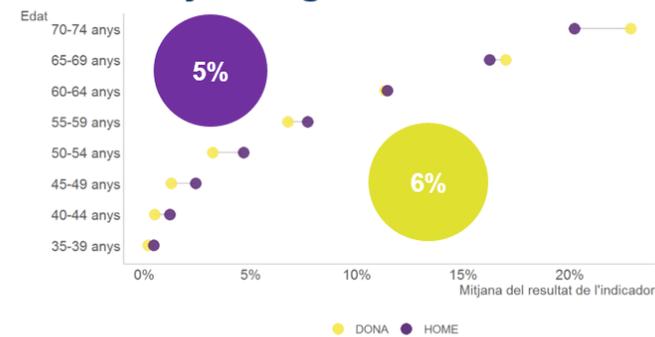
‘Inadecuación de la prevención de la gastropatía por AINES con inhibidores de la bomba de protones’

‘Antiosteoporóticos mal indicados en bajo riesgo de fractura’

‘Hipolipemiantes mal indicados en bajo riesgo cardiovascular’

Dimensiones de intervenciones en la desimplementación

Empoderamiento de
pacientes

Formación de profesionales
de la salud

Cambio organizativo

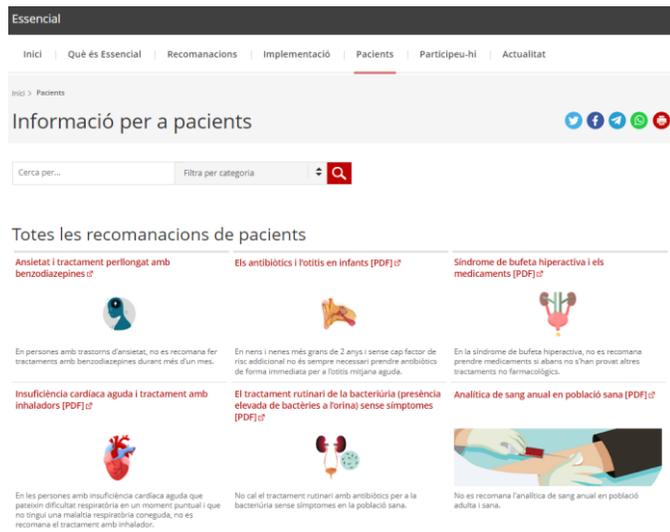

Integración entre niveles
asistenciales

Comunicación

Web essentialsalut.gencat.cat
Castellano-Catalán-Inglés

Medios de comunicación

Difusión de la información en diarios, revistas, radio y TV

Redes sociales

@AQuAScat
#EssencialSalut

LinkedIn

AQuAS
Internacional:

Fòrums científics

Guia per a la implementació de projectes d'atenció sanitària basada en el valor

Desimplementació de
pràctiques de poc valor.

Presca de decisions
compartides.

Millora de serveis
assistencials.

Projectes

**Desimplementació
de pràctiques de poc valor**

**Presa de decisions
compartides**

**Millora de serveis
assistencials**

¿Cómo se hizo la guía?

15/09/2021
Sessió per compartir casos d'èxit

30/09/2021
Taller de co-creació sobre Decisions Compartides

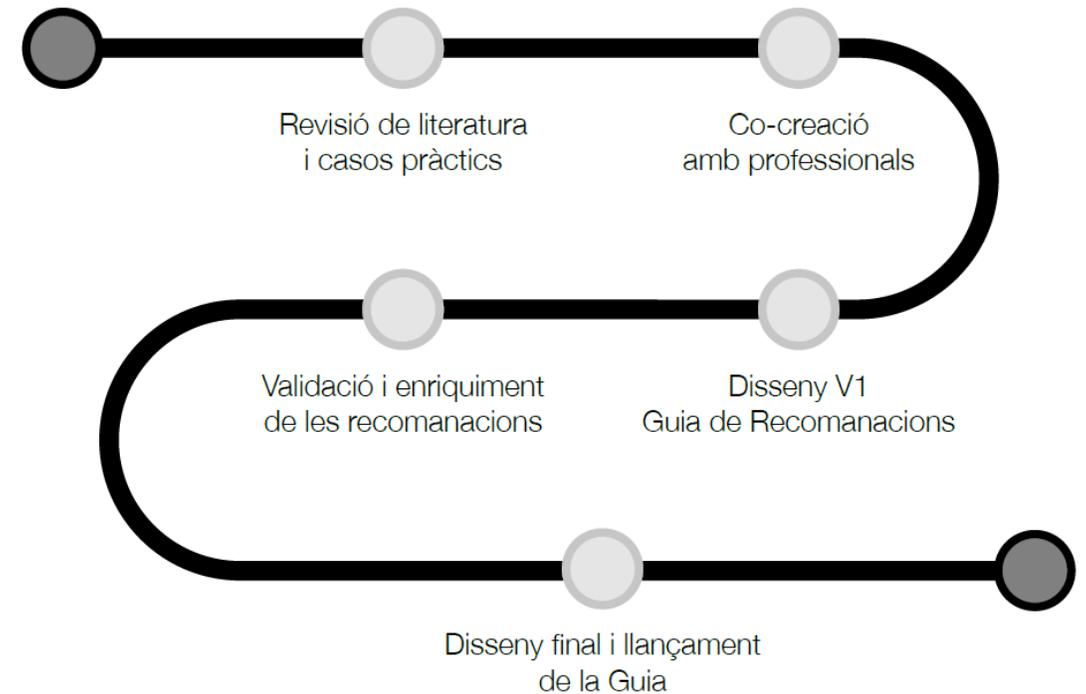

05/10/2021
Taller de co-creació sobre Desimplementació de Pràctiques de poc valor

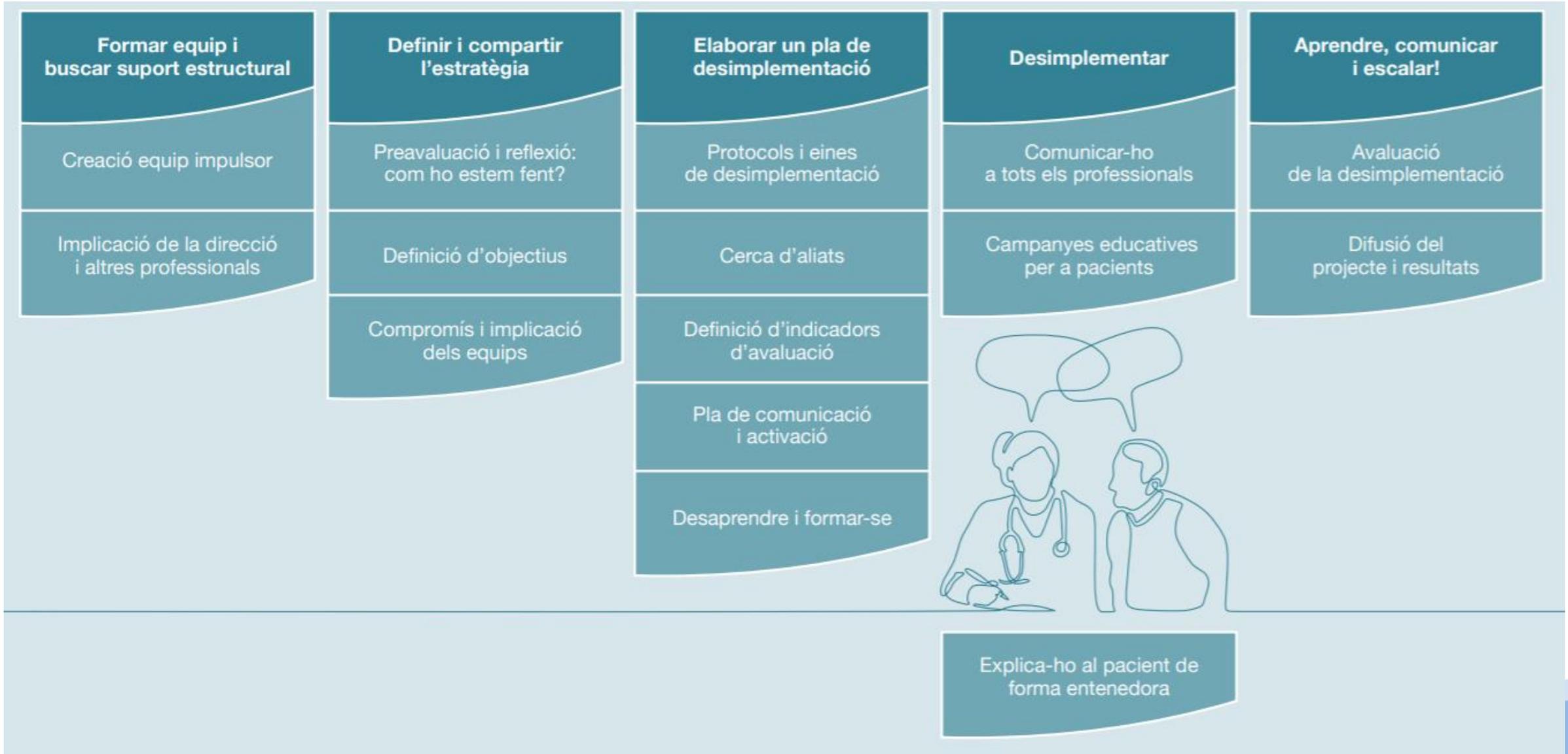
07/10/2021
Taller de co-creació sobre Participació en la millora de serveis

Procés participatiu d'elaboració de la Guia de Recomanacions

Desimplementació de pràctiques de poc valor

Desimplementar pràctiques clíniques de poc valor

POSEM-HO EN MARXA! Eina per a imprimir

Aquesta plantilla és per escriure, dibuixar i compartir. T'anيمem a imprimir-la.   Si t'ha inspirat la guia i t'agradaria aplicar quelcom del que has après, t'anيمem a buscar un/a company/a amb qui compartir-la i completar aquesta plantilla junts.

1 **Per on volem començar?**
Què podem millorar de la nostra pràctica actual de desimplementació?

Què necessitem per aconseguir-ho?

- >
- >
- >
- >

De quins recursos disposem?

- >
- >
- >
- >

2 **En quina fase de la desimplementació de pràctiques de poc valor ens trobem?** (marca-ho amb una creu)
 > On tenim els majors reptes? (anota'ls sota cada fase)
 > Quines de les recomanacions recollides a aquesta guia són més rellevants per nosaltres ara mateix? (anota-les a la taula de sota)

☐ CREAR EQUIP I BUSCAR RECOLZAMENT	☐ DEFINIR I COMPARTIR L'ESTRATÈGIA	☐ ELABORAR UN PLA DE DESIMPLEMENTACIÓ	☐ DESIMPLEMENTAR	☐ APRENDRE, COMUNICAR I ESCALAR!
			 <small>Conversa Professional - Pacient</small>	

3 **Quines 3 ACCIONS podríem començar a fer demà per començar i/o facilitar la desimplementació de pràctiques de poc valor?**

1.
2.
3.

? **I si ens endisem en la...**

Preses de Decisions Compartides?
Participació de pacients, cuidadors i professionals en la millora de serveis?

Essencial Team

Johanna Caro Mendivelso	jmcaro@gencat.cat
Garazi Carrillo	garazi.carrillo@gencat.cat
Helena Bentué	helena.bentuej@gencat.cat
Alberto Guerrero	alberto.guerrerop@gencat.cat
Elisabeth Navarro	elisabeth.navarro@gencat.cat
Cari Almazán	calmazan@gencat.cat

Salut/ Agència de Qualitat i Avaluació
Sanitàries de Catalunya

<http://essentialsalut.gencat.cat>

essencial.aquas@gencat.cat

aquas.gencat.cat

